

PRIEDAI

1. Bioetikos komiteto leidimas

LIETUVOS SVEIKATOS MOKSLŲ UNIVERSITETAS

BIOETIKOS CENTRAS

Kodas 302536989, Tilžės g. 18, LT- 47181, Kaunas, tel.: (8 37) 327233, www.lsmuni.lt, el.p.: bioetika@lsmuni.lt

Medicinos akademijos (MA)
Vientisųjų studijų programa – Medicina
VI k. studentui Mindaugui Šilkūnui
Darbo vadovė prof. Dovilė Evalda
Grinkevičiūtė
LSMUL KK Vaikų ligų klinika

2020-01-08

Nr. *BEC-MF-184*

DĖL PRITARIMO TYRIMUI

LSMU Bioetikos centras, įvertinęs Mindaugo Šilkūno pateiktus dokumentus, studento tiriamajam darbui tema „Tėvų žinios apie tracheostominio vamzdelio valymą“ pritaria*.

* Pastaba: šis pritarimas neatleidžia tiriamąjį mokslinį darbą vykdančių asmenų nuo prievolės laikytis Bendrojo duomenų apsaugos reglamento nuostatų ir nuo atsakomybės gauti nacionalinio arba regioninio bioetikos komiteto leidimą, jei toks leidimas būtinas pagal LR Biomedicininį tyrimų etikos įstatyme numatytus reikalavimus.

2. Atmintinė tracheostomos priežiūrai, naudojama LSMUL KK Vaikų ligų klinikoje

ATMINTINĖ PACIENTŲ ARTIMIESIEMS, ATLIEKANTIEMS TRACHEOSTOMOS PRIEŽIŪRĄ

Kas yra tracheostoma?

Tracheostoma (gr. *trachea* – gerklė + *stoma* – burna, anga) - tai chirurginiu būdu išoriškai suformuota žiotis trachėjoje (kaklo priekinėje dalyje), leidžianti tiesioginę prieigą prie trachėjos. Suformavus stomą, į trachėją yra įkišamas specialus tuščiaviduris vamzdelis.

Tracheostomai reikia papildomos priežiūros, nes oras patenka į plaučius tiesiai, aplenkiant nosį, nosiaryklę, kur oras sušildomas, išvalomas, sudrėkinamas. Labai svarbu užtikrinti pacientui pakankamą skysčių suvartojimą ir atlikti tinkamą tracheostomos priežiūrą, kad išvengtumėte galimų komplikacijų (vamzdelio užsikimšimo ar infekcijos).

Tracheostomos privalumai

Pacientams su tracheostominiu vamzdeliu paprasčiau atlikti burnos higieną. Tracheostoma leidžia lengviau pašalinti išskyras iš kvėpavimo takų, jas iškosint ar išsiurbiant (svarbu tiems ligoniams, kurių kosulys yra neefektyvus arba jo nėra visiškai). Tracheostoma taip pat gali padėti atpratinti nuo dirbtinės plaučių ventilacijos.

Tracheostomos vamzdelių tipai

Yra daug skirtingų tracheostomos vamzdelių tipų, visada parenkamas tinkamiausias pacientui. Vamzdeliai yra pagaminti iš plastiko ar silikono, su manžetėmis ar be jų, gali būti su išimama vidine kaniule.

Tracheostomos vamzdelio priežiūra:

- **Sekreto išsiurbimas iš vamzdelio** - procedūra, kuri turėtų būti atliekama laikantis rekomendacijų, nes galimos ilgalaikės ir trumpalaikės komplikacijos. Ši procedūra turi būti atliekama švariai: nusiplaukite ir/ar dezinfekuokite rankas, užsidėkite pirštines.
  1. Sekreto išsiurbimą atlikite pagal reikalą (ligonis kosti, melsvėja veidas, lūpos, matosi sekretas vamzdelyje, apsunkintas paciento kvėpavimas, mažėja SpO_2), bet ne rečiau kaip kas 4-6 val.
  2. Siurblio slėgį nustatykite pagal paciento amžių: naujagimiams ir kūdikiams – 60 - 80 mmHg (8 - 10 Kpa), vaikams < 8 m. – 80 – 100 mmHg (10 - 13 Kpa), vaikams > 8 m. – 80 - 120 mmHg (10 - 16 Kpa), suaugusiems - 120 - 150 mmHg (16 - 20 Kpa).
  3. Išsiurbimo kateterio diametrą pasirinkite pagal tracheostominio vamzdelio dydį (išsiurbimo kateterio diametras turi užimti ne daugiau kaip $\frac{1}{2}$ tracheostominio vamzdelio diametro); naudokite kateterį vienkartinai, nes pakartotinis kateterio įvedimas didina infekcijos riziką; įkiškite į tracheostominį vamzdelį nesiurbdami (neužspaudę šoninės angos).
  4. Norėdami išvengti trachėjos gleivinės pažeidimo, rekomenduojama siurbimo kateterį įkišti iki tracheostomos vamzdelio galo (būtinai pradžioje pasitarkite su slaugytoja!). Jei nežinote tracheostomos vamzdelio ilgio, siurbimo kateterį kiškite, kol jis atsiremia arba pacientas ima kosėti, tada kateterį atitraukite atgal 1-2 cm. ir, užspaudę kateterio šoninę angą, siurbdami ištraukite išsiurbimo kateterį. Vienkartinė sekreto išsiurbimo trukmė 5-15 sek., vieno epizodo metu - ne daugiau trys kartai; jei sekreto vamzdelyje liko, procedūrą pakartokite po kelių minučių.
  5. Izotonininis NaCl 0,9% tirpalas į tracheostominį vamzdelį įpilamas, jei sekretas tirštas ir kemšasi tracheostominis vamzdelis.

3. Baigiamojo magistrinio darbo tema „Tėvų žinios apie tracheostominio vamzdelio valymą“ anketa

Gerbiami tėvai,

Aš, Mindaugas Šilkūnas, esu Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Medicinos fakulteto VI kurso studentas. Magistrantūros baigiamojo darbo rengimo metu atlieku tyrimą „Tėvų žinios apie tracheostominio vamzdelio valymą“. Anketa yra anoniminė, gautų duomenų konfidencialumas yra garantuojamas. Atliekamas tyrimas turi Bioetikos komiteto pritarimą. Iškilus neišskumams tiriamasis gali kreiptis: Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Eivenių g. 2, Mindaugas Šilkūnas, Tel.: +37068906581, el. paštas: mindaugas.silk@gmail.com.

Prašau nuoširdžiai atsakyti į klausimus ir pareikšti savo nuomonę. Iš anksto dėkoju už Jūsų atsakymus ir sugaištą laiką!

Savo atsakymus žymėkite kryželiu arba varnele. Pasirinkite labiausiai tinkantį atsakymą. Kai kuriuose klausimuose galima pažymėti daugiau nei vieną atsakymo variantą.

ANKETA

1. Koks Jūsų vaiko amžius? _____
2. Kokio amžiaus Jūsų vaikui suformuota tracheostoma? _____
3. Dėl kokios ligos Jūsų vaikui suformuota tracheostoma? _____
4. Kaip dažnai savo vaikui atliekate sekreto išsiurbimą iš tracheostomos vamzdelio?
  - ☐ Kas 1-2 val.
  - ☐ Kas 3-4 val.
  - ☐ Kas 5-6 val.
  - ☐ Pagal reikalą
  - ☐ Dažniau, nei kas 1 val.
5. Ar naudojate apsaugos priemones (pvz., pirštines, apsauginius akinius) sekreto siurbimo iš tracheostomos vamzdelio metu?
  - ☐ Taip
  - ☐ Ne
6. Ar prieš sekreto išsiurbimą duodate savo vaikui deguonies?
  - ☐ Taip
  - ☐ Ne
7. Jeigu naudojate apsaugos priemones, ar jos yra sterilios?
  - ☐ Tiek apsaugos priemonės, tiek kateteris sterilūs
  - ☐ Sterilios tik pirštinės
  - ☐ Sterilus tik kateteris
  - ☐ Nenaudoju sterilių įrankių
  - ☐ Kita (Įrašykite) _____

8. Kokių slėgiu atliekate sekreto išsiurbimą iš tracheostominio vamzdelio?
- 50-80 mmHg
  - 80-100 mmHg
  - >100 mmHg
9. Kiek laiko vidutiniškai siurbiate sekretą iš tracheostominio vamzdelio?
- Iki 5 sek.
  - 5-10 sek.
  - 10-15 sek.
  - >15 sek.
10. Kaip giliai įvedate atsiurbimo kateterį į tracheostomos vamzdelį?
- Vėdu iki tol, kol vamzdelis atsiremia į audinius
  - Vėdu tol, kol vaikas pradeda kosėti
  - Iki tracheostominio vamzdelio galo
  - Iki tracheostominio vamzdelio galo, ir apie 1 cm giliau
  - Kateteriu apsiurbiau tik apie tracheostomos vamzdelį
11. Kaip pasirenkate kateterio dydį?
- Pagal tracheostominio vamzdelio skersmenį
  - Naudoju didžiausią, koks tik gali įlįsti į vamzdelį
  - Renkuosi dydį, kurį nurodė mokymų metu
12. Kiek atsiurbimo kateterių išnaudojate vieno siurbimo metu?
- 1
  - 2
  - 3
  - 4 ir daugiau
13. Ar naudojate vieną kateterį daugiau nei vieną kartą?
- Taip
  - Ne
14. Kokių tikslų tracheostominio vamzdelio valymo metu į vamzdelį įpilate NaCl (druskos) tirpalo? (Galite pasirinkti daugiau, nei vieną atsakymo variantą)
- Kad lengviau būtų atsiurbti gleives, sekretą
  - Kad kateteris neliptų prie vamzdelio sienelių
  - Taip liepė mokymų metu
  - Kad vaikui būtų lengviau atsikosėti
  - Vamzdelio valymo metu druskos tirpalo nenaudoju
15. Kokį kiekį NaCl (druskos) tirpalo panaudojate valymo metu?
- 1 ml
  - 2 ml
  - 3 ml
  - Pilu tirpalo tol, kol nebelieka sekreto vamzdelyje

16. Kiek kartų per dieną apžiūrite ir apvalote odą aplink tracheostominį vamzdelį?
- ☐ 1 kartą
  - ☐ 2 kartus
  - ☐ 3 kartus
  - ☐ 4 ir daugiau
17. Ar naudojate odos priežiūros priemones? (Galite pasirinkti daugiau, nei vieną atsakymo variantą)
- ☐ Odos priežiūrai naudoju kremus
  - ☐ Naudoju losjoną
  - ☐ Naudoju specialų aliejų
  - ☐ Odą valau tik muilu ir vandeniui
  - ☐ Kita (įrašyti)_____
18. Ar apžiūrite tracheostomos vamzdelį dėl galimų pažeidimų (įtrūkimų, įbrėžimų)?
- ☐ Taip, kiekvieno valymo metu
  - ☐ Taip, kartą per dieną
  - ☐ Taip, jeigu vaikas skundžiasi diskomfortu, oro trūkumu
  - ☐ Ne
19. Kokius prietaisus ar priemones naudojate norėdami sudrėkinti įkvepiamą orą? (Galite pasirinkti daugiau, nei vieną atsakymo variantą)
- ☐ Oro drėkintuvą
  - ☐ Druskų purkštuvą
  - ☐ Šilumos-drėgmės keitiklį (angl. HME)
  - ☐ Ant vamzdelio angos uždedu sudrėkinto audinio staltiesėlę
  - ☐ Kas valandą į vamzdelį įlašinu 1-2 ml fiziologinio tirpalo
  - ☐ Kita (įrašyti)_____
20. Kaip dažnai perrišate žaizdą apie tracheostomą?
- ☐ 1 kartą per parą
  - ☐ Kai tvarstis užsiteršia
  - ☐ Neperrišinėjau žaizdos
21. Ar atliekant tracheostominio vamzdelio priežiūros veiksmus (siurbiant, valant odą ir pan.) Jūsų vaikui pasireiškė kuris nors žemiau nurodytas reiškinys?
- ☐ Pasirodė kraujas vamzdelyje
  - ☐ Atsirado kosulys, dusulys, odos mėlynas
  - ☐ Užsikimšo vamzdelio spindis
  - ☐ Pasikeitė vamzdelio padėtis
  - ☐ Kita (įrašykite)_____
  - ☐ Priežiūros metu nepastebėjau jokių nepageidautinų reiškinių

22. Iš kur įgyjote žinių apie tracheostomos priežiūrą? (Galite pasirinkti kelis atsakymo variantus)

- ☐ Apmokymų ligoninėje metu
- ☐ Išmokau iš kitų tėvų
- ☐ Domėjausi spaudoje, internete
- ☐ Skačiau mokslinę literatūrą

23. Ar, Jūsų nuomone, Jums būtų naudingi papildomi mokymai tracheostomos priežiūros/valymo tema, siekiant atnaujinti ir pagilinti turimas žinias?

- ☐ Taip
- ☐ Ne